

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2040

Luonnos koostuu korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiosta ja tavoitteista vuoteen 2040. Visio ja tavoitteet pohjautuvat korkeakoulutuksen ja tutkimuksen tilannekuvaan (liite 1), jota tarvittaessa päivitetään.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden kärkimaa. Sivistys luo edistystä ja tulevaisuususkkoa.

Suomalainen yhteiskunta mahdollistaa jokaiselle edellytykset laajaan sivistykseen, koulutukseen ja omien kykyjen kehittämiseen lähtökohdista riippumatta. Korkeasti koulutetut osaajat ovat kansakunnan ja elinkeinoelämän menestyksen avain.

Korkeakoulut vahvistavat yhteiskunnan avoimuutta ja vakautta. Korkeakoulut ovat kannustavia yhteisöjä, joissa jokainen voi löytää oman suuntansa ja omat vahvuutensa. Korkeakoulutus ja tutkimus tuottavat tietoon perustuvia ratkaisuja, edistävät kriittistä ajattelua ja rakentavat kestäväää tulevaisuutta. Suomalaiset korkeakoulut ovat maailman parhaita paikkoja opiskella, opettaa, tutkia ja innovoida. Suomi on modernin oppimisen edelläkävijä.

Suomi on luova ja utelias yhteiskunta. Kykymme ratkaista monimutkaisia kysymyksiä yhdessä vahvistaa kansantalouden kestäväää kasvua. Tutkimus on korkeatasoista ja globaalisti vaikuttavaa. Tutkimushenkilöstöä on riittävästi TKI-toimintaan, myös elinkeinoelämässä. Suomessa on laaja tutkimuksen omavaraisuus monipuolisesti eri tieteenaloilla.

Jokaisella on mahdollisuus päivittää ja uudistaa osaamistaan elämän eri vaiheissa. Tutkimus kytkeytyy tiiviisti koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen tavoitteet vuoteen 2040

Vuonna 2040 yli puolet nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan osuus on neljä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa vuodelle 2040 määritellään uudet ja täydentävät painopisteet ja tavoitteet koulutustason noston ja T&K-intensiteetin kasvattamisen rinnalle.

Mahdollisuuksia erityisesti nuorille

- **Koulutuksen perusta on vahva:** Suomalainen koulutus on laadukasta ja innostavaa. Se takaa tiedolliset ja taidolliset valmiudet korkeakoulutukseen taustasta ja lähtökohdista riippumatta.
- **Korkeakoulutukseen pääsy on avointa:** Korkeakoulujärjestelmä tarjoaa jokaiselle nuorelle pääsyn korkeakouluopintoihin suoraan lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen jälkeen. Korkeakoulutuksen koulutuspolut ovat joustavia ja oppijälhtöisiä.
- **Koulutus vastaa muuttuneen maailman tarpeisiin:** Suomalaisissa korkeakouluissa kasvaa luovia ja rohkeita osaajia sekä tehdään tutkimusta, joka myös vastaa yritysten ja yhteiskunnan alueellisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin tarpeisiin.

Luovat osaajat ovat kansakunnan menestyksen avain

- **Korkeakoulutetut uudistavat yhteiskuntaa:** Luovat osaajat vastaavat työelämän muuttuviin tarpeisiin, lisäävät tuottavuutta, vahvistavat Suomen kilpailukykyä ja hyvinvointia.
- **Osaajat tekevät huippututkimusta:** Suomessa tehtävä tutkimus on korkeatasoista ja globaalisti vaikuttavaa usealla tieteenalalla. Tohtoreiden osuus TKI-henkilöstössä on kasvanut ja yritysten TKI-henkilöstössä kaksinkertaistunut.
- **Yhteistyö synnyttää innovaatioita:** Korkeakoulut ovat yritysten ja yhteiskunnan merkittävin kumppani osaamisen uudistamisessa, perustutkimuksessa ja soveltavassa tutkimuksessa sekä innovaatioiden tuottamisessa.
- **Suomi on vetovoimainen:** Suomeen halutaan tulla tutkimaan, opiskelemaan, elämään, yrittämään ja tekemään töitä. Profiloituneet osaamiskeskittymät, tutkimusinfrastruktuurit ja alojensa parhaat tutkijat takaavat Suomen korkeakoulukentän kansainvälisen vetovoiman.
- **Korkeakoulut menestyvät kansainvälisessä kilpailussa:** Suomessa on menestyvä ja tiivistä yhteistyötä tekevä korkeakoulukenttä, joka on vastuullinen ja haluttu yhteistyökumppani.
- **Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoituspohja on monipuolinen:** Yksityisen, kansainvälisen ja EU-rahoituksen määrä on kasvanut.

Sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden kärkimää

- **Akateeminen vapaus ja avoimuus ovat turvattuja:** Korkeakoulutus ja tutkimus perustuvat tieteen vapauteen, avoimuuteen ja vastuullisuuteen. Korkeakouluopetusta järjestetään ja tutkimusta tehdään kaikilla tieteenaloilla suomen ja ruotsin kielellä.
- **Luovuus uudistaa yhteiskuntaa:** Taiteellinen toiminta ja tutkimus rikastuttavat kulttuuria, vahvistavat kriittistä ajattelua ja luovat uusia näkökulmia yhteiskunnallisiin haasteisiin. Ne kertovat uudistuvan Suomen tarinaa, vahvistavat kansallista identiteettiä sekä lisäävät kansainvälistä vetovoimaa.
- **Osallistava ja yhdenvertainen toimintakulttuuri vahvistuu:** Korkeakoulujen toimintamallit ovat osallistavia ja kannustavia sekä opiskelijoiden ja korkeakoulu yhteisön hyvinvointia vahvistavia. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat korkeakoulutuksessa ja tutkimuksessa.

Liite 1: Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen tilannekuva

Vahvat instituutiot ja sivistys toimivat pohjoismaisten yhteiskuntien ja Suomen hyvinvoinnin peruspilarina. Yliopistot, ammattikorkeakoulut ja tutkimuslaitokset sekä laadukasta tieteellistä tutkimusta ja koulutusta tukevat Suomen Akatemia ja CSC – Tieteen tietotekniikan keskus muodostavat suomalaisen yhteiskunnan keskeisen sivistyksellisen perustan. Tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on toimivan demokratian ja oikeusvaltion tae.

Kansainvälinen demokratiakehitys herättää huolta. Kysymys on laajemmasta sivistyksen ja edistyksen kriisistä. Sivistys luo jatkuvuutta ja avaa vaihtoehtoisia tulevaisuuksia demokraattisen päätöksenteon pohjaksi. Taaksepäin katsominen ja ratkaisujen hakeminen menneisyyden nostalgiasta kääntää katseen sisäänpäin ja vie näkymän rajoja rikkovalta myönteisemmältä tulevaisuudelta. Sivistyksen ja demokratian kriisi vaikuttaa myös yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen kehitykseen. Suomen talouden kehitys on ollut olematonta vuoden 2007 finanssikriisin jälkeen.

Akateeminen vapaus ja tieteen vapaus ovat Suomessa turvattuina, mutta kansainvälinen kehitys herättää huolta. Lähes puolet maailman ihmisistä elää maissa, joissa tieteen vapaus on murenemassa. Tutkitun tiedon rinnalle on noussut vaihtoehtoisia totuuksia, joilla pyritään vaikuttamaan ihmisten kokemuksiin todellisuuksiin. Nuorten koulutususkon säilynyt korkealla tasolla, mutta tulevaisuususkon huolestuttavassa laskusuunnassa.

Kansainvälinen yhteistyö on korkeakoulutuksen ja tutkimuksen ytimessä. Suomen tieteen vaikuttavuus on maailman keskitason yläpuolella, mutta keskeisten verrokkimaiden takana. Tutkimuksen kansainvälisen kilpailukykyyn vahvistaminen on kriittisen tärkeää koko suomalaisen yhteiskunnan menestyksen kannalta. Globaalin vastakkainasettelun ja jännitteiden lisääntyminen haastaa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen toimintaympäristöä. Vapauden ja rajattomuuden ihanteeseen nojaava sektori joutuu sopeutumaan maailmaan, jossa vanhat raja-aidat vahvistuvat ja uusia syntyy jatkuvasti. Samalla globaali kilpailu osaamisesta ja osaajista kiihtyy. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyttä on edistettävä vastuullisuus- ja turvallisuuskysymykset aiempaa vahvemmin huomioon ottaen. Tarve rakentaa tiiviimpää yhteistyötä samat arvot jakavien toimijoiden kanssa korostuu. Pohjoismaisen ja eurooppalaisen tutkimus- ja korkeakoulutusyhteistyön merkitys vahvistuu. Kansallisen tutkimustoiminnan ja kansainvälisen yhteistyön edellytyksiä vahvistaa vuoden 2030 loppuun voimassa olevan valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituslain (1092/2022) toimeenpano. Yksityiset ja julkiset T&K-toiminnan panokset ovat viime vuosina maltillisesti kasvaneet.

Yhteiskunnan T&K-intensiteetin vahvistuminen edellyttää merkittäviä toiminnallisia muutoksia korkeakouluilta ja tutkimuskentän toimijoilta. Kriittisin tarve on T&K-toimintaa tekevien osaajien määrän kasvattamiselle ja koulutustason nostamiselle. T&K-henkilöstön koulutustaso on alle verrokkimaiden, minkä vuoksi T&K-työtä tekevien tohtoreiden ja ylempään korkeakoulututkimuksen suorittaneiden määrää on kasvatettava. Kilpailukyisen

25.11.2025

tutkimusympäristön rakentaminen edellyttää tutkimusinfrastruktuurien vahvistamista. Tutkijankoulutusta sekä vastuullista tutkijan ja tutkimuksen arviointia on kehitettävä ja päivitettävä vastaamaan muuttuvan yhteiskunnan tarpeita. Yritysyhteistyön kehittäminen ja yksityisen rahoituksen vivuttaminen edellyttää korkeakoulujen ja yritysten TKI-yhteistyön käytäntöjen vahvistamista tukemaan korkeakoulujen laajaa vaikuttavuutta.

Suomen yhteiskunnan uudistumisen ja talouden kasvupotentiaalin vahvistamiseksi T&K-intensiteetin kasvun ohella on nostettava koulutus- ja osaamistasoa. Nuorten aikuisten (25–34-vuotiaiden) korkeakoulutettujen osuudella mitattuna Suomi on jäänyt alle OECD-maiden keskiarvon. Kansainvälisessä vertailussa suomalaisen korkeakoulujärjestelmän merkittävin pullonkaula on siirtymä toisen asteen koulutuksesta korkeakouluopintoihin ja opintojen myöhäinen aloittamisikä. Koulutustason nosto edellyttää saavutettavuuden parantamista ja aliedustettujen ryhmien osuuden kasvattamista korkeakoulutuksessa, toimivia koulutuspolkuja perusasteelta ja toiselta asteelta korkeakoulutukseen sekä ensikertalaisten opiskelijoiden aloittajamäärien kasvattamista ja läpäisyn parantamista. Lisäksi korkeakouluyhteisöjen hyvinvointiin ja opiskelijoiden moninaistuviin taustoihin on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota. Koulutustason nostoa ei saa tehdä korkeakoulutuksen laadun kustannuksella.

Tämän päivän korkeakoulutetut rakentavat tulevaisuuden yhteiskuntaa ja työelämää. Korkeakoulutus antaa eväitä kriittiseen ajatteluun, osallisuuteen ja vastuunkantoon yhteisestä tulevaisuudesta. Suomalaisten aikuisten osaamistaso on erityisesti tiedonkäsittelyn perustaitojen ja ongelmanratkaisun osalta maailman kärkeä.

Työelämän muuttuessa erityisesti teknologisen kehityksen myötä tulevaisuuden työelämän tarpeisiin vastaaminen ja työelämän uudistaminen edellyttää korkeakoulututkintojen järjestelmän kehittämistä. Myös osaamis- ja koulutustarpeen ennakointia ja koulutusvastuusääntelyä on tarve uudistaa. Jatkuvan oppimisen keinoin voidaan tarjota asiantuntijuuden kehittämisen mahdollisuuksia eri elämäntilanteisiin ja ammatillisen kasvun vaiheisiin. Jatkuvan oppimisen volyymin kasvattaminen edellyttää koulutuksen rahoituksen ja koulutustarjonnan tarkoituksenmukaisuuden tarkastelua.

Suomalainen korkeakoulujärjestelmä on useiden tulevaisuuden haasteiden ympäröimä. Ikäluokkien pieneminen haastaa nykyistä korkeakouluverkkoa 2030-luvulle tultaessa. Digitalisaatiokehitys mullistaa paitsi tutkimuksen tekemistä ja koulutuksen järjestämistä, myös organisaatioiden hallintoa ja korkeakoulutuksen rakenteita. Kovenevaan kansainväliseen kilpailuun vastaaminen ja laadun vahvistaminen edellyttävät korkeakoulujen profiloitumista ja työnjaon syventämistä.

Korkeakoulujärjestelmän merkittävä sisäinen muutosilmiö on ollut useiden korkeakoulujen yhdistyminen sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välisten korkeakoulukonsernien määrän kasvu. Konsernirakenteita ei ole kuitenkaan riittävässä määrin hyödynnetty. Monien korkeakoulusektorin tulevaisuuteen liittyvien kysymysten vuoksi korkeakoulujärjestelmän

25.11.2025

toimintamallien ja lainsäädännön tulevaisuutta on tarkasteltava avoimesti ja ennakkoluulottomasti.

Suomalaisen korkeakoulutuksen ja tutkimuksen julkinen rahoituksen osalta on olemassa yhteisymmärrys julkisen rahoituksen pitkäjänteisyyden tarpeesta. Viimeisinä vuosina korkeakoulujärjestelmään kohdistuviin yhteiskunnallisiin odotuksiin vastaaminen on edellyttänyt korkeakouluilta merkittäviä tuottavuustoimia. Lisäksi keskeisissä verrokkimaissa on panostettu Suomea vahvemmin korkeakoulutuksen julkiseen rahoitukseen. Yksityisen rahoituksen osuus erityisesti koulutuksen rahoituksessa on kansainvälisesti vertailtuna pieni. Myös korkeakoulujen T&K-toiminnan rahoituksessa yritysrahoituksen määrä on vähäistä. Julkisen talouden kestävyteen liittyvät paineet haastavat tulevana vuosina korkeakoulutuksen ja tutkimuksen valtionrahoitukseen tehtävien panostusten kasvattamisen. Tilanne edellyttää resurssien priorisoimista, koko sektorin toiminnan tehostamista yhteistyön keinoin ja/tai yksityisen rahoituksen osuuden kasvattamista tutkimuksen ja koulutuksen rahoituksessa.